

УДК 141.333

ИРРАЦИОНАЛЬНА АНТРОПОЛОГІЯ НІЦШЕ ПРО ІММОРАЛІСТИЧНІ НАРАТИВИ

Студ. А.О. Афанасієва, гр. БШМК1-16

Науковий керівник доц. Л.А.Чекаль

Київський національний університет технологій та дизайну

Фрідріх Ніцше – одна із ключових постатей сучасної філософії, адже саме разом з ним народжується філософська свідомість ХХ століття. У його філософії розрізняють три етапи: ранній (1872-1876) – переважає естетична проблематика та тема Шопенгауера; другий (1877-1882) – природознавство і позитивізм Ніцше, а також – його етика; третій – розкриває тему «воля до влади». Саме третій етап філософії Ніцше є визначальним для його концепції.

Буття у Ніцше – це, передусім, - людське буття. А воно має бути апофеозом «діонісійного начала» у людини, що пов'язане з домінуванням її біологічної основи і утвердженням волі до влади. Життя сильної й досконалої людини і має бути реалізацією волі до влади. Буття – узагальнене поняття «життя», - означає бути виповненим енергією, бажати, діяти.

На думку Ніцше, реальний світ пересічної людини не має плану, вона часто стає іграшкою у руках долі. І наше мислення сприяє цьому, завжди вимагаючи строгої логічної форми й структури. Воно виявляє аполлонівське начало в людині. Але реальність не має форми, і вона діонісійська. Наше розуміння дійсності є неперервною взаємодією між мисленням та імпульсивними силами життя, тобто- між діонісійним та аполонівським началом у людини.

Ніцше називав себе першим європейським нігілістом. Одна з найскандальніших тез його філософії – це констатація: «Бог є мертвим!». Бог у Ніцше - це назва сфери ідей та ідеалів. Слова «Бог мертвий» означають: надчуттєвий світ втратив свою дієву силу. На думку Ніцше, нігілізм - це внутрішня логіка людського історичного розвитку. Люди вірують в інший світ, тобто вірують у ніщо - а це і є нігілізм. Фактично віра в інший світ - це небажання жити, це потяг до небуття. А Надлюдина - вищий зразок чистої волі до влади, тобто того, що є єдино цінним, суцільним для сильної людини. Усі форми нігілізму як психологічного стану відповідають трьом поняттям, з допомогою яких намагались тлумачити загальний характер буття – «мета», «єдність», «істина». Нігілізм вилучає ці категорії з інтерпретації буття, тому що за допомогою цих категорій стає неможливим витлумачувати світ.

Для Ніцше проблема людини - це проблема «манівців», тобто проблема істоти, яка з осереддя природи потрапила до її периферії, потрапила туди, де починається безодня Ніщо.

Людина - це щось плинне й пластичне: будь-яка людина - це ембріон людини майбутнього. Вона або залишиться деградуючою, «хворою твариною», або дасть нове життя своїм інстинктам, побудує життя на виправданні волі до влади і розвине себе до Надлюдини. Тільки тоді і саме таким чином, на думку, Ніцше, сформується справжня Людина. Вчення Ніцше про Надлюдину ґрунтується на таких положеннях: по-перше, цінність життя є єдиною безумовною цінністю, яка збігається з рівнем "волі до влади". По-друге, - існує природна нерівність людей, обумовлена відмінністю їхніх життєвих сил та "волі до влади". По-третє, - сильна людина є природженим аристократом.

Смисл, який людина прагне надати своєму буттю, повинен бути запозичений у життя. А життя - це "воля до влади". Все величне у людині, вся висока культура

розвивається з волі до влади. І в цьому контексті Ніцше порушує питання про свободу. людина має свободу, жодних потойбічних приписів немає. За Ніцше, свобода полягає у відмові від цілей, вільний розум цінує все необхідне. Теза "маю свободу від чогось" змінюється на "маю свободу для чогось". Свобода тотожня героїзму. Вона - є аскетизмом непересічної людини. Тільки внутрішня свобода забезпечує дійсно вільний вибір людини, і так закладається діюча, творча суть особи.

Ніцше досліджує генезу та сутність моралі. Він не задоволений попередніми концепціями моралі. На думку Ніцше, всі помилки попередників починались з неправильного витлумачення поняття "добро". Судження "добре" бере свій початок не від тих, для кого чиниться "добро".

В «Антихристиянині» Ніцше зазначає, що в сучасній йому Європі чинні два різновиди моралі - мораль сократична та ідентична їй іудейсько-християнська. Це мораль рабів. Її безсилля виявляється навіть у волі до влади - "інстинкт стада" супроти сили й незалежності, інстинкт страждених і знедолених супроти щасливих, інстинкт посередності супроти винятковості. Мораль виявляється засобом досягнення панування. Ніцше розмірковує про протиприродність моралі.

Мораль - це окремих випадок реального імморалізму. Усі засоби, за допомогою яких людство вже мало б стати моральним, були аморальними. Критика моральності — це, за Ніцше, - вищий ступінь моральності. Тому філософські пошуки Ніцше — це пошуки моралі для вільної людини на шляху руйнування традиційних цінностей, який пов'язаний з руйнацією людяності, особистості, і, врешті-решт - самої людини.

Принцип волі до влади є основним динамічним принципом філософії Ніцше, він скеровує як розвиток людини, та і ходу світобудови в цілому. Воля до влади — це не просте прагнення до панування сильного над слабким, але й прагнення перетворити слабого на сильного. Слабкість є відносною і визначається, з одного боку, місцем людини серед інших людей, а з іншого боку, — ступенем самопізнання особистості. Життя є проявом волі, але не абстрактної світової волі, як у Шопенгауера, а конкретної, визначеної волі — волі до влади. Життя для мене, підкреслює Ніцше, - є тотожним інстинкту зростання, влади, накопичення сил, зміцнення існування; якщо відсутня воля до влади, індивід деградує.

Своєю головною заслугою Ніцше вважає те, що він розпочав і здійснив переоцінку всіх цінностей: усе те, що звичайно визнається цінним, насправді не має нічого спільного з істинною цінністю. У цій переоцінці цінностей, яка власне, й репрезентує філософію Ніцше, він прагне встати «по той бік добра і зла». Істинна людина, за Ніцше, повинна будувати все своє життя у просторі, межі якого присутні не там, де знаходиться добро і зло пануючої моралі.

Ключові слова: філософія, ірраціональність, буття, воля до влади, імморалізм, нігілізм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галеви Д. Життя Фрідріха Ніцше. – М., 1998.
2. Зимовець Р. Співвідношення понять часу та волі в філософії Фрідріха Ніцше // Генеза. – 1998. – № 1–2. – С. 40–52.
3. Ницше Ф. Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей – М., 2005.